

Piotr Ogrodzki

"Ochrona i Konserwacja Zabytków" : pismo Ośrodka Ochrony i Konserwacji Zabytków

Ochrona Zabytków 50/2, 182-183

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wydany w 1995 r. trzeci zeszyt *Katalogu archeologicznych zbiorów pozamuzealnych* zakończył publikację ważnej dla polskiej archeologii i konserwatorstwa serii wydawniczej Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Inicjatorem i redaktorem serii była mgr Danuta Jaskanis, wieloletnia kierowniczka Działu Archeologii ODZ. Publikacja zawiera informacje o zbiorach zabytków archeologicznych: Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego (z. 1, 1988), Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (z. 2, 1989), Katedry Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (z. 3, cz. 1–3, 1995), Katedry Archeologii Uniwersytetu w Łodzi (z. 4, 1990), Instytutu Prahistorii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (z. 5, cz. 1–2, 1992), Instytutu Archeologii i Etnografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (z. 6, 1989) oraz Katedry Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego (z. 7, 1991). Instytucje te odpowiedziały pozytywnie na propozycję opracowania katalogów; dokonali tego pracownicy instytutów i katedr. Opracowania redakcyjnego całości podjął się ODZ, który sfinansował również ich druk.

Zamysł publikacji katalogów powstał w trakcie prac Działu Archeologii ODZ, związanych z doskonaleniem metodyki i wprowadzania do obiegu informacyjnego danych uzyskanych w trakcie realizacji powszechnej ewidencji stanowisk archeologicznych — Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ważną jego częścią są bowiem kwerendy muzealne, obejmujące również poszukiwania w zbiorach zabytków przechowywanych w placówkach niemuzealnych, których przeprowadzenie uwzględnia instrukcja AZP. Jak jednak wynikało z praktyki, stan zewidencjonowania, a niekiedy

również uporządkowania i dostępności zasobów uniemożliwiał ich wykorzystanie, nawet w dość ogólnym zakresie wynikającym z kwestionariusza Karty Ewidencyjnej Stanowiska Archeologicznego, nie mówiąc już o studiach prowadzonych pod kątem naukowego wykorzystania tych materiałów. Dopiero bowiem wyniki archeologicznych badań powierzchniowych, poparte danymi z kwerend bibliograficznych oraz muzealnych, stanowiącą podstawę pełnej i odpowiadającej standardom AZP informacji naukowej i konserwatorskiej.

Powstały w wyniku ponaddziesięcioletniej pracy autorskiej oraz redakcyjnej korpus źródeł, obejmujący w znacznej części niepublikowane dotąd, a niekiedy nieznanne zabytki, przechowywane w archeologicznych kolekcjach uniwersytetów, mają bogatą, sięgającą niekiedy XIX w. historię, którą ilustrują ich noty katalogowe, obejmujące: nazwę miejscowości oraz nazwę gminy i dawnego powiatu (jeśli występuje ona w ewidencji zbioru), opis (rodzaj) stanowiska, jego chronologię, charakterystykę kulturową, opis zabytków ruchomych, nazwisko i skrót imienia badacza (odkrywcy), rok badań i numer inwentarzewy w zbiorze. Hasła w układzie alfabetycznym miejscowości, zestawione są w ramach województw, całość katalogów podzielona jest na dwie części, obejmujące materiały z badań wykopaliskowych i badań powierzchniowych.

Poszczególne zeszyty poprzedzone są każdorazowo wstępem redaktorki wprowadzającym w koncepcję opracowania, jego układ, a także zawierającym krótką charakterystykę samych zbiorów i stanu badań w regionie, z którego w większości pochodzą. Niekiedy, jak w przypadku zeszytu krakowskiego, wstęp ma

charakter eseju, poświęconego kształtowaniu się kolekcji, a nawet szczegółowym, źródłoznaczym rozważaniom nad poszczególnymi jej składnikami. Kolejne zeszyty różnią się nieco pod względem szczegółów układu i samego opracowania, przy czym należy odnotować tendencję — w miarę ich publikacji — do większej precyzji opisu. Przyczyną istniejącej odmienności opracowania jest jednak także duże zróżnicowanie samych zbiorów, tak pod względem czasu ich powstawania, stanu zewidencjonowania i uporządkowania, jak również ilości zasobów (od około 300 pozycji inwentarzewych w zbiorach Katedry Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego do blisko 12 000 w zbiorach Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie).

Publikacja *Katalogi archeologicznych zbiorów pozamuzealnych* rozpoczęta w roku 1987 owocowała w latach 1988–1995 dwunastoma woluminami, obejmującymi około 25 000 pozycji katalogowych, wprowadzając tym samym znaczną ich część, szczególnie źródeł pochodzących ze starszych badań, lecz również najnowszych, do obiegu informacji naukowej. Publikacja katalogów umożliwia również, co niemniej ważne, szczególnie w aspekcie statutowych celów Ośrodka Dokumentacji Zabytków, wykorzystanie zawartych w nich danych dla celów ewidencji i dokumentacji stanowisk archeologicznych. Ma ona niekwestionowaną wartość tak dla nauki jak i dla ochrony zabytków. Należy jednak oczekiwać jej kontynuacji w postaci podobnych katalogów, obejmujących zbiory pozamuzealne takich instytucji jak Instytut Archeologii i Etnologii PAN, jak również — w przyszłości — zbiorów muzealnych.

Jan Gromnicki

„Ochrona i Konserwacja Zabytków” — pismo Ośrodka Ochrony i Konserwacji Zabytków

Biuletyn „Ochrona i Konserwacja Zabytków” jest specjalistycznym pismem adresowanym do wszystkich zainteresowanych szeroko pojętą ochroną dóbr kul-

tury, poświęconym ochronie i konserwacji obiektów zabytkowych. Wydawnictwo jest kontynuacją wcześniejszej publikacji pt. „Informator — Ochrona Zbio-

rów Publicznych” wydawanej przez Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych. Z uwagi na fakt wprowadzenia zmian w zakresie statutowych zadań Ośrodka i na-

dania mu nowej nazwy — Ośrodek Ochrony i Konserwacji Zabytków, zdecydowaliśmy się na zmianę szaty graficznej, nazwy i formy wydawnictwa.

Pierwszy numer „Ochrony i Konserwacji Zabytków” poświęcony był w całości problemom zabezpieczenia obiektów zabytkowych przed pożarem, a w szczególności instalacjom sygnalizacyjno–alarmowym, popularnie zwanym też systemami wykrywania pożaru. Niewielu użytkowników obiektów zabytkowych zdaje sobie w pełni sprawę z ich wielkiego dla tych obiektów znaczenia, funkcjonowania

poszczególnych systemów oraz udogodnień, jakie daje ich instalacja. Pożary należą do najpoważniejszych niebezpieczeństw grożących obiektom zabytkowym.

Drugi numer biuletynu przygotowany został na międzynarodową konferencję sygnatariuszy paktu NATO i państw uczestniczących w programie Partnerstwo dla Pokoju, która odbyła się w Krakowie w dniach 18–21 czerwca 1996 i poświęcona była ochronie dóbr kultury w razie zagrożenia wojną. Dotyczył w szczególności dwóch zagadnień: zabezpieczeń dóbr kultury na wypadek szczególnych zagrożeń podczas wojny

i pokoju oraz nielegalnego wywozu dóbr kultury.

W trzecim numerze dominowały zagadnienia konserwatorskie, m.in. ochrona zabytkowych budowli znajdujących się pod zarządem organów administracji Wojska Polskiego, konserwacja warszawskich pomników brązowych, kształtowanie się polskiej służby konserwatorskiej w latach rozbiorów i w okresie II Rzeczypospolitej. Wartym podkreślenia jest również fakt opublikowania po raz pierwszy na łamach polskiego czasopisma pełnej listy światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego.

Piotr Ogrodzki